

ПЕРШИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ФІЛОСОФСЬКИХ СТАРТАПІВ

Всеукраїнський конкурс філософських стартапів покликаний привернути увагу до публічних форм філософського дискурсу та комунікації, які виходять за межі усталених інституційних академічних форматів (офіційна університетська освіта, академічні науково-дослідні установи у царині філософії тощо). Йдеться про підтримку та розвиток публічності філософського дискурсу, посилення його впливу на інтелектуальне і суспільне життя в Україні.

Згідно з Положенням про Конкурс, філософський стартап — це «певний усталений формат (інституція, організація, спільнота, проект) публічної дії, спрямований на досягнення та/або залучення філософських ідей, концепцій, текстів у процес розв'язання суспільно значущих завдань та/або процес особистого розвитку зацікавлених осіб. Ідеться про проекти, які розширюють поле і способи контактів непрофесійного загалу з надбанням та інтелектуальними пошуками філософської думки».

Конкурс заплановано як регулярний. Організаторами першого конкурсу (2018 рік) були Український філософський фонд, Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, Соціологічний центр ім.Н.В.Паніної, Академія публічного управління України. Підбиття підсумків Конкурсу і нагородження переможців відбулися 15 листопада 2018 року на відзначення Міжнародного дня філософії.

Критеріями визначення переможців стали: креативність проекту; інтелектуальна якість; інтенсивність та тривалість діяльності; масовість аудиторії

та сила культурного впливу (ефект); розмаїття та оригінальність форм діяльності, системність та цілеспрямованість проекту; масштаб зусиль та відданість справі організаторів. Згідно з умовами Конкурсу, до участі допускають проекти, не молодші за шість місяців.

Номінантами Конкурсу стали 13 стартапів; ще три проекти, започатковані менш ніж півроку тому, взяли участь на позаконкурсних засадах без можливості посісти одне з призових місць.

Обмежений обсяг цього звіту не дає змоги вмістити всю актуальну інформацію, тому для систематизації результатів Всеукраїнського конкурсу філософських стартапів створено інформаційний портал [Public.Philosophy.UA](http://public.philosophy.ua)¹, що містить офіційні документи Конкурсу, розгорнуті резюме конкурсних проектів, дані про їхніх засновників, а також тематичну бібліотеку, де, поміж іншим, можна ознайомитись з матеріалами про Конкурс у партнерському виданні — газеті «День». Портал замислено як комплексний ресурс моніторингу публічного філософського дискурсу в Україні, найближчим часом на ньому буде доступний більш повний та оновлюваний перелік ініціатив публічної філософії в Україні (як тих, що вже діють, так і тих, що з'являтимуться).

Café philosophique Lviv (Львів, 2013)

Гран-прі Першого Всеукраїнського конкурсу філософських стартапів, а також спеціальну відзнаку за органічне поєднання академічного дискурсу з неспеціалізованим публічним форматом комунікації здобув освітньо-культурний проект «Café philosophique Lviv», засновниками якого стали Павло Бартусяк, Володимир Євтушенко, Ельдар Мамутов та Роман Оксенюк².

Метою проекту є надання широкій аудиторії доступу до актуальних сучасних філософських знань та досліджень українських учених, а також імплементація філософії у публічний простір, культурний ландшафт міста і культурні процеси як важливої та навіть необхідної складової. Засновники проекту прагнуть змінити ставлення до філософії як абстрактної й відірваної від життя сфери та перетворити її на доступну кожному діяльність, що говорить про людину і світ, в якому вона мешкає.

Авдиторією проекту є широкий загал громадян, утім, організатори підкреслюють, що вони ніколи не знижують рівень порушуваних проблем та викладу, намагаючись поєднати невимушену й відкриту атмосферу публічних

¹ Інформаційний портал «Public.Philosophy.UA» створено громадською організацією «Молодіжний гуманітарний центр» за підтримки Українського філософського фонду та часопису «Філософська думка». Адреса сайту: <http://public.philosophy.ua>.

² Тут і надалі переліки засновників та представників філософських стартапів подано за абеткою.

просторів із кращими академічними традиціями. Café philosophique Lviv відвідують від 30 до 150 осіб.

У межах філософської кав'ярні відбуваються не лише окремі лекції, як-от «Аналітична філософія і схоластика» (Андрій Синиця), «Гарі Поттер і філософія» (Ігор Колесник), «Інше просвітництво» (Іван Івашенко), «У пошуках людини» (Андрій Дахній), а й тематичні цикли — «Філософія культури» (Анатолій Ахутін), «Філософія і література», «Філософія свідомості», «Шлях Ляйбніца до Монадології» та ін., а також семінари, присвячені конкретним філософським працям (вже відбулися семінари, присвячені працям «Буття і час» М. Гайдегера та «Анти-Едип» Ж. Дельоза). Станом на кінець 2018 року проведено 42 зустрічі, а також 4 цикли філософських семінарів.

Серед планів на майбутнє — постійно діючі філософські семінари, що відбуватимуться паралельно з відкритими лекціями. Заплановано розміщення всіх матеріалів кав'ярні у відкритому доступі у соціальних мережах та на платформах Youtube і Mixcloud, а також запуск медіа-ресурсу з текстами лекцій кав'ярні і спеціально підготовленими перекладами текстів філософської та суміжної тематики. У стратегічній перспективі організатори планують проводити більше зустрічей з лекторами з інших міст України задля подання загального стану філософії у країні.

Дискусійний клуб «Plato's Cave», спільно з проектом «Art of Mind» (Київ, 2018)

На Гран-прі також було номіновано проект «Plato's Cave» (заснований Ксенією Зборовською та Русланом Мироненком). Цей проект здобув спеціальну відзнаку за найбільший успіх у найкоротший час і гідне поваги прагнення до співпраці з іншими майданчиками публічної філософії в країні.

Метою проекту є розповсюдження і популяризація вітчизняних і зарубіжних досліджень у сферах гуманітарних та соціальних наук. Особливу увагу приділено філософії як основі самостійного мислення та критичного ставлення до інформації. При тому, наголошують засновники, важливо, щоб відвідувачі заходів не лише вбачали в них альтернативу звичному «ентертейнментові» (театрам, кіно тощо), а й могли ставити собі конкретні цілі самовдосконалення, зростаючи від курсу до курсу, поглиблюючи свої знання та ґрунтовність власного зацікавлення в обраній сфері філософії.

Від самого початку організатори проекту зробили наголос на свободі вибору як для слухачів, так і для спікерів. Спікери вільно обирають мову спілкування і теми, що їх найбільше цікавлять; слухачі завжди можуть обрати щось близьке для себе з розмаїття тем, поданих у Plato's Cave. Є можливість вибору між платними та безоплатними зустрічами, лекціями відомих спікерів та початківців, теоретичними чи суто практичними темами. Головне, як підкреслюють організатори, щоб цей вибір слухач робив сам, „мав мужність користуватись власним розумом”. У межах проекту відбувається

близько 12 — 14 зустрічей на місяць, на дату Конкурсу проведено понад 50 зустрічей, спікерами яких стали понад 40 фахівців з Києва, Львова, Одеси та навіть Естонії.

Коло обговорюваних тем максимально широке: філософія і культура Сходу, семіотика, гра, особистість, інтелект, логіка та антилогіка, мистецтво, кіно і навіть секс, а серед найцікавіших лекцій, кожна з яких відвідали від 30 до 60 осіб, «Мистецтво, релігія і секс» (Ваханг Кебуладзе, курс із 4-х лекцій), «Рубежі філософської ойкумени» (Лариса Гармаш), «Нейропсихологія прийняття рішень» (Наріман Дарвішов), «Язык музики» (Олександр Пустовіт), «Розум: свобода, критика, рефлексія» (Тарас Лютий), «Казус еґеніки» (Олег Хома) та ін.

Організатори проекту активно співпрацюють з іншими майданчиками публічної філософії в Україні. Наприклад, на Youtube-каналі доступні відео від Cafe philosophique Lviv та Club of Creative Philosophy (Київ). Один з циклів лекцій Art of mind («Філософія та культура Сходу») було проведено спільно із Сходознавчим гуртком Києво-Могилянської академії з перспективою подальшої співпраці.

Перспективи розвитку організатори проекту вбачають у залученні ширшого кола спікерів із різних галузей знань: філософії, психології, історії, соціології, юриспруденції та інших. У далекій перспективі — залучення закордонних спеціалістів як для онлайн-формату, так і для живих зустрічей у Києві.

Освітній проект «Intellectuarium» (Одеса, 2016)

Ще одним номінантом на Гран-прі Конкурсу став проект «Intellectuarium». Проект здобув дві спеціальні відзнаки: 1) за найбільш комплексний та багатоаспектний підхід у царині публічної філософії; 2) за увагу до проблеми захисту тварин від людської жорстокості та розвиток нового етосу стосунків людини зі світом живого.

Проект започатковано за ініціативою випускників музичних академій Києва (Микола Барба) та Одеси (Катерина Моцаренко), яким під час навчання радикально бракувало фундаментальних, системно зорганізованих філософсько-гуманітарних знань, навичок критичного мислення, засобів інтелектуально-світоглядної навігації у складному сучасному світі. «Intellectuarium» від початку прагнув відповідати за якість, рівень, компетенції тих, кого запрошує, тому від початку організатори заручилися підтримкою Українського філософського фонду та наукового товариства «Одеська гуманітарна традиція». Головним експертом та керівником проекту стала доктор філософських наук, професор Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова Інна Голубович.

Метою проекту є створення філософсько-гуманітарного сегмента публічного простору, пошук раціонально-логічних засад стратегії та практики соціально значущих змін в сучасній Україні, сприяння поширенню культури критичного мислення у різноманітних сферах буття, створення дружнього

інтелектуального кола людей з суміжними інтересами, стилем життя і мислення, залучення студентів та молоді до філософського життєсвіту.

На кінець 2018 року в межах проекту відбулися освітні заходи у кількох форматах: просвітницький лекторій (зокрема цикл «Де ж логіка?!»), систематичні курси («Критичне мислення», «Практична логіка: механізми мислення», «Кінокод Срібного віку» та ін.), літературно-музичні композиції, майстер-класи, дискусії (зокрема з дітьми старшого шкільного віку в рамках проекту «Школа післязавтра» та освітньої платформи у сфері ІТ «Atom Space»).

Окремо слід відзначити соціальні ініціативи, зокрема, масштабний проект «Шредингерфест», спрямований на допомогу тваринам, що постраждали від людської жорстокості. Організатори проекту приділяють особливу увагу біоетиці як галузі філософсько-етичного знання, з одного боку, та як практичної діяльності з розв'язання найскладніших моральних проблем сучасності — з іншого.

Серед планів на майбутнє: вихід на всеукраїнський та міжнародний рівень співробітництва (спікери та інституції); участь у створенні єдиного всеукраїнського публічного гуманітарного простору; організація, крім одноразових курсів, систематичного освітнього продукту з критичного мислення із залученням знаних фахівців університетської та академічної сфери та навіть державна сертифікація цього продукту. Також заплановано здійснення гуманітарної експертизи інших соціокультурних проектів та сприяння публічному розголосу експертних висновків. Одна з важливих ліній розвитку проекту — розширення інтернет-авдиторії (створення повноцінного Youtube-каналу, сайту, систематичного архіву матеріалів лекцій, а також розробка онлайн-курсів та проведення якісних трансляцій).

Міський філософський клуб «Позиція» (Миколаїв, 2002)

Спеціальну відзнаку за найбільш довготривалий проект у царині публічної філософії здобув Міський філософський клуб «Позиція» (керівник Ігор Шпачинський).

Перше засідання клубу «Позиція» відбулося у приміщенні Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки задовго до спалаху публічних філософських проектів — восени 2002 року. Ідея проекту належить кандидату філософських наук Валентині Мітиній, на той час викладачу Миколаївського державного педагогічного університету. Тож, «кафе-філо» у Львові, Дніпрі та в інших містах значно поступаються миколаївській ініціативі за часом виникнення.

Метою проекту є формування суспільного інтересу до філософських знань та їх популяризація, а також сприяння розбудові активної свідомої громадянської позиції особистості та прищеплення навичок критичного, творчого мислення.

Аудиторією проекту від його заснування і дотепер є здебільшого викладачі і студенти вищих навчальних закладів Миколаєва. Цікаво, що досить

часто викладачі миколаївських університетів приводять своїх студентів, захоплюючи їх певними преференціями, але після засідань клубу ті продовжують відвідувати засідання цілком свідомо, аргументуючи це тим, що їм «стало цікаво».

Засідання клубу проходять щомісяця за винятком літнього періоду, кожного третього четверга. Головний оратор (він же ведучий) проголошує свою тезу щодо певної теми і пропонує її для критичного обговорення. За спостереженнями організаторів, останнім часом найбільшу зацікавленість як студентів, так і членів клубу викликають теми прикладної філософії, філософії творчості, філософії як методології.

Доповідачами-модераторами запрошують представників фактично всіх прошарків суспільства, яким є що сказати стосовно актуальних тем сьогодення. Організатори вважають важливим залучати як доповідачів у першу чергу «людей, які горять», тобто тих, хто закоханий у свою справу. Проте, звісно, всі доповіді мають бути побудовані з аргументованим філософським підходом.

У планах — проведення засідань клубу у вищих навчальних закладах Миколаєва. При цьому важливо надавати студентам самим пропонувати теми, які їх цікавлять. Те ж саме стосується і так званого «університету третього віку», оскільки досить велика кількість його представників теж представлена в клубній аудиторії.

Філософський альманах «Метанойя» (Горлівка — Чернівці, 2010)

Альманах «Метанойя» (засновники і керівники Світлана Балінченко і Тетяна Кононенко) здобув спеціальну відзнаку за стійкість і найбільш оригінальне й довготривале видання в царині публічної філософії.

Історія проекту сягає корінням дискусійного клубу «Філософський бейт-мідраш» та конкурсу філософських есеїв «ДІАЛОГІЯ», що був започаткований 2008 року в Горлівському державному педагогічному інституті іноземних мов. Сам філософський альманах видають від 2010 року, коли виникла ідея публікації збірки за результатами обговорень конкурсних есеїв. Від 2014 року продовжувати проект у Горлівці не було можливості. Після перерви 2017 року видання альманаху було відновлено вже у Чернівцях за підтримки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Формат проекту зазнавав трансформацій. У 2010 — 2012 роках: дискусійний клуб «повільного» читання філософських текстів, «Філософський бейт-мідраш» та конкурс студентських есеїв. У 2017 — 2018 роках: філософський альманах «Метанойя», збірка філософських текстів, фотографій, афоризмів, проектів (макетів-розгорток), кросвордів, тестів, колажів тощо (спеціалізація — філософія, філологія, культурологія).

Альманах являє собою відкритий журнал, який створюють студенти і для студентів під керівництвом студентської редколегії та за участі фахівців-консультантів. Спробувати себе у ролі авторів можуть усі студенти, що зацікавились філософією, поза залежністю від їхньої спеціальності.

У планах — розробка проекту «Антиномія» за зразком відомих антиконференцій та наукових пародій, в якому літературно-філософські «дослідження» друкуватимуть окремою рубрикою. Також планують залучення до публікації роздумів та есеїв в «Метанойї» слухачів інтерактивних лекцій з філософії (проект «Філософська лабораторія», також поданий у межах Конкурсу). Потенційно це має призвести до ще однієї трансформації формату проекту — від студентського до більш загального видання.

Освітній проект «Школа Глядача» (Одеса, 2017)

Проект «Школа Глядача» (керівник Ольга Барановська) здобув спеціальну відзнаку за кращий проект у царині естетики та практичної феноменології.

Проект було задумано у зв'язку з необхідністю створити можливість освоєння специфічної мови образотворчого та візуальних мистецтв на основі теорій формального аналізу художньої мови, теорій інтерпретації художніх творів у філософії мистецтва, естетиці, філософії мови, герменевтиці та семіології.

Потреба у такому освітньому проекті викликана дедалі більшим суспільним інтересом до візуальних мистецтв і необхідністю орієнтуватися у сфері відповідних інтерпретаційних практик. Проте за цим існує більш значна мета — робота щодо вдосконалення самої здатності бачити як твори мистецтва, так і самі речі, явища, а не «етикетки» до них у вигляді відомостей про їхній статус, рейтинг, належність до доби, відповідність тому чи тому стилю. Це також стосується здатності бачити самостійно, без «посередників» або «перекладачів», діяльність яких найчастіше спрямована на те, щоб переконати людину перестати дивитися самостійно і почати «дивитися вухами». Ця ситуація певною мірою нагадує ситуацію у сфері наукового знання, про яку на початку ХХ сторіччя говорив Едмунд Гусерль і у зв'язку з якою було розпочато феноменологічний проект. Крім того, виникає необхідність рефлексії щодо статусу художньої мови, дослідження її формальних структур, семантичних і символічних відносин, що виникають у рамках її прагматики. І тут ідеться вже про структуралістський та семіологічний погляди на художню мову та її еволюцію. Ще одне завдання проекту пов'язане з подоланням розрізненості дисциплін та їхніх теоретичних ресурсів, що є типовим для курсів, які викладають у навчальних закладах.

В роботі «Школи Глядача» принципово важливим є феноменологічний принцип здійснення рефлексії щодо досвіду переживання. Тому на кожному занятті, яке триває чотири години, більш ніж половину часу відведено прак-

тичній роботі: виконанню завдання до певної теми, сенс якого — кінестетично відчутти роботу матеріалу або безпосередньо відчутти створення конструкцій, пластичність тих чи тих просторових форм. За цим слідує обов'язкова розмова про те, як можна інтерпретувати набутий досвід та які смисли виявляються у певній роботі. В перебігу таких інтерпретацій постають дійсно проблемні питання, що стають предметом обговорення. Цей формат занять схожий на «повільне читання», але відносно візуального тексту. Завдання куратора при цьому — дати можливі пояснення або відсилання до відповідних філософських, мистецтвознавчих, культурологічних концепцій.

Дискусійний клуб «Лікей» (Київ, 2018)

Спеціальну відзнаку за використання найбільш оригінального методу публічної гуманітарної комунікації (інтелектуальний театр) здобув освітній проект і дискусійний майданчик «Лікей», заснований Громадською організацією «U:Act» за ідеєю Катерини Демерзи.

Своєю метою організатори проекту вважають сприяння розвитку культури мислення, гуманітарного знання, ораторської майстерності, а також теорії і практики аргументації. Організатори прагнуть створити простір взаємодії для людей, яким не вистачає філософії у житті, які б хотіли розвивати вміння мислити, знайомитися з однодумцями і покращувати рівень гуманітарної освіченості в суспільстві. «Наш ідеальний учасник вміє ставити під сумнів свої переконання, конструктивно критикувати і сприймати критику, захоплюється ідеями та інтелектуальними пошуками», — пояснює керівник проекту. Одне з головних завдань — запропонувати альтернативу типовим формам викладання і вивчення філософії через проблематизацію культурних феноменів та їх обговорення.

Аудиторією проекту «Лікею» є випускники і студенти філософських та інших гуманітарних факультетів, а також усі, кому не байдужа філософія. Кожну зустріч відвідують близько двадцяти осіб.

Метод «інтелектуального театру», який застосовують для проведення заходів, означає, що, плануючи чергову зустріч, організатори ставлять питання-тему для дискусії, після чого формують список основної та допоміжної літератури, яка репрезентує три-чотири різні точки зору на обрану проблему. У коментарях на Facebook-сторінці заходу всі охочі взяти участь обирають сторону, яку вони хотіли б захищати. Спікером стає той, хто під постом першим висловив таке бажання. Під час заходу спікер повинен максимально вжитися у роль особи, чий погляд представляє, говорячи, ставлячи питання та захищаючи позицію від її імені.

Упродовж першого року існування проекту було проведено шість зустрічей: «Китайська кімната» (дискусія між Джоном Серлем, Девідом Чалмерсом та Марвіном Мінскі), «Масова культура» (Славой Жижек, Бернард Вальденфельс і Танія Модлескі), «Феномен жертви в європейській культурі» (Жан Бодрияр та Майкл Фрейре) та інші.

У планах — розширення тематики і форматів зустрічей, зокрема, впровадження окремого формату — повільного прочитання текстів. Ще один запланований формат — філософські кінопокази, які мають сприяти популяризації філософії, адже наразі існує чимало фільмів та серіалів, що містять чудовий матеріал для ілюстрації складних філософських концепцій на простих та зрозумілих прикладах.

Дискусійний клуб «Магелановий човен» (Львів, 2016)

Засновники проекту «Магелановий човен» Павло Бартусяк і Володимир Олінкевич здобули спеціальну відзнаку за найбільший індивідуальний внесок у філософський стартап.

Назва проекту сягає корінням експедиції Фернана Магелана, безперечним здобутком якої було доведення гіпотези про кулястість Землі й неподільність океанів. А ще Магеланова мандрівка засвідчила істинний масштаб планети. Таке розширення знань про території спровокувало розширення уявлень про світ як такий. Якщо спроектувати цю історію на сучасний стан філософії, доведеться констатувати, що, незважаючи на значний «територіальний» потенціал, вона дуже часто задовольняється «життям» на давно відкритих землях. Філософія — діяльність напрочуд творча, попри те, сценарії її розгортання вельми обмежені, а репертуар давним-давно став класичним. Відповідно, метою проекту є розширення філософського «репертуару» та привнесення певної інтриги до існуючих сценаріїв. В рамках проекту філософія знаходить вихід на територіях живопису, фізики, біології, літератури тощо. Втім, наважуючись покинути академічні мури й відкривати нові світи, вона має робити це з новим контентом, новими картами, з якісно іншою навігацією та потребує деакадемізації й дестереотипізації, адже відтворення класичних/академічних філософських сценаріїв у публічному просторі нівелює саму спробу публічного філософування. Тому «Магелановий човен» робить наголос на нових, нестандартних, нетипових ролях філософії, а також на новому контенті.

Лекції-бесіди засновників проекту Володимира Олінкевича та Павла Бартусяка відбуваються приблизно раз на два місяці у різних локаціях Львова, зокрема, у «Книгарні Є». Тематика різноманітна: живопис, література, наука, кінематограф, філософія тощо. Станом на кінець 2018 року проведено 18 лекцій-бесід, зокрема: «Відчуття Ф.С. Фіцджеральда і Г. Міллера у сенсах філософського постмодерну Франції», «Супрема Казимира Малевича», «Логіка крику. Реальність художника Френсиса Бекона», «Філософія у живописі. Ван Гог і Гайдегер» та інші.

Філософська лабораторія (Чернівці, 2017)

Проект «Філософська лабораторія» (засновник Світлана Балінченко) здобув спеціальну відзнаку за формування моделі сучасної бібліотеки за умов глобального інформаційного простору.

Метою стартапу є створення відкритого міського простору для обговорення філософських проблем сучасності, а також подолання академічної ізольованості філософської спільноти через формат інтерактивних лекцій для широкого загалу. Оскільки проект реалізується на базі Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка, «Філософська лабораторія» також має на меті сприяння формуванню моделі сучасної бібліотеки і трансформації цього інформаційного простору: всі інтерактивні лекції супроводжуються виставками актуальних видань з фондів бібліотеки, бібліографічними переліками і рекомендаціями, розробленими працівниками бібліотеки.

Відкриті лекції орієнтовані на широкий загал, зокрема, на працівників державних установ — з огляду на сучасні концепції влади, справедливості, ціннісних орієнтацій. Зокрема, було проведено заходи «Сучасні цінності: витоки та виклики», «Дилеми свободи», «Де межа моєї відповідальності?», «Свідомість, мозок і комп'ютер», «Чи є наука об'єктивною?», «Мова як інструмент і реальність». Спікери проекту — кандидати і доктори філософських наук кафедри філософії філософсько-теологічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича: Світлана Балінченко, Мирослав Мельничук, Леся Мирутенко, Ірина Починок, Ольга Рупташ, Ігор Руснак, Інна Халай.

Інтерактивний формат передбачає «екскурсії в минуле», обговорення текстів і відеофрагментів, «експерименти» з мовленнєвими актами та інші різновиди діяльності, що дають учасникам змогу відійти від пасивної ролі реципієнта інформації і взяти активну участь у філософському діалозі.

Серед планів на майбутнє — розширення форматів заходів. Зокрема, є ідея відродити філософський «бейт-мідраш», розпочати «повільне читання» фрагментів відомих філософських творів, а також обговорення філософських проблем і категорій, «полеміку» з авторами-філософами. Також на стадії розробки — проект для дітей та юнацтва «Філософські пазли», метою якого є ознайомлення в ігровій формі з основними категоріями філософії та логіки та розвиток когнітивних і комунікативних здібностей дітей. Ще одне завдання пов'язане з відродженням бібліотек та подоланням академічної ізольованості філософської спільноти. Ця проблема не регіональна, тому, за наявності всеукраїнської бази даних лекторів, які мають бажання проводити інтерактивні лекції (зокрема, онлайн), можна утворити мережу «Філософських лабораторій» у наукових бібліотеках країни.

Семінар дослідників східних філософій (Київ, 2006)

Здобув спеціальну відзнаку за розвиток принципово нового у вітчизняній новітній традиції напрямку філософських досліджень, заснованого співробітниками Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАНУ.

Перше засідання Семінару відбулося 2006 року. Ідея створення постійного семінару, присвяченого різнобічному дослідженню філософсько-релігійних традицій Сходу, належить Юрію Завгородньому, ініціативу якого активно підтримали колеги — Сергій Капранов, Анастасія Стрелкова та Олег Ярош, який з травня того ж року очолив новий інститутський сектор — сектор історії східної філософії. Це було цілковито нове явище в українській академічній філософії, адже галузь філософського сходознавства ніколи раніше не була представлена в стінах вітчизняної Академії наук.

Семінар діє на постійних засадах. Засідання відбуваються щомісяця — за винятком літніх та різдвяних канікул. Першу половину засідання відведено для доповіді, друга має характер діалогу у формі запитань доповідачеві та спільного обговорення (дискусії), завершує засідання рубрика новин і неформальне спілкування за чашкою чаю або кави. Час від часу головна частина засідання може проходити також у форматі спільного обговорення або круглого столу.

Станом на кінець 2018 року проведено 117 засідань, присвячених найрізноманітнішим проблемам таких філософсько-релігійних традицій Сходу, як буддизм, індуїзм, джайнізм, даосизм, конфуціанство, арабська, єврейська філософія тощо; а також проблемам філософського діалогу Сходу та Заходу, загальнотеоретичним питанням, обговоренню наукових конференцій та інших заходів, стажувань, шкіл, книжкових видань тощо.

У планах організаторів семінару — друк матеріалів виступів у новому спеціалізованому фаховому журналі, що буде присвячений східній філософській проблематиці, робота над перекладами оригінальних текстів та розробка української перекладної термінології, проведення спеціалізованих наукових конференцій, зокрема, міжнародних. Проте головною метою є створення особливої лабораторії думок, місця у часі і просторі, де в діалозі двох систем мислення — східної та західної — зможе народитися нове знання, відкриються нові горизонти пізнання людиною себе і світу, адже у пошуку відповіді саме на ці запитання з давніх-давен перебувають і Схід, і Захід.

Електронний журнал «Про|странство» (Одеса, 2018)

Електронний журнал «Про|странство» (засновники Олена Зублевич та Євгенія Селезньова) здобув спеціальні відзнаки за: 1) найбільш системну інтеграцію філософського стартапу в життя міста; 2) кращий філософський стартап в електронному просторі.

Навесні 2018 року команда проекту — тоді з двох людей, редакторки Євгенії Селезньової та художниці Олени Зублевич — почала розробляти концепцію та структуру майбутнього порталу. Незабаром після створення до команди доєдналися одеські філософи — Оксана Довгополова та її учні, кандидати філософських наук Олексій та Наталія Ткаченки. Сьогодні проект являє собою онлайн-журнал, що публікує здебільшого науково-популярні та

популярні матеріали, що стосуються теми життєвого простору людини. Ця тема ширша, ніж може здатися на перший погляд, адже до цього поняття, крім очевидних архітектури та урбаністики, також увіходять культура, мистецтво, медицина, соціум, новітні технології. І звичайно ж — філософські та духовні теорії, адже саме вони описують та вивчають буття як таке.

Серед головних цілей проекту: дослідження онтології простору; створення тематичного дискусійного майданчика; популяризація наукових праць, присвячених вивченню життєвого простору; згуртування та підтримка дослідників і науковців; розповсюдження нової культурної норми свідомої взаємодії в життєвому просторі.

Журнал містить чотири основні розділи: «Теорії», «Мистецтво», «Технології» та «Практики». Це відображає одну зі структурних моделей Простору, де будь-який об'єкт або явище знаходиться в певній точці відносно двох осей: від мислимого до матеріального та від проектування до дослідження. Також є такі розділи, як «Перспектива», «Проекти» та «Полеміка»; це майданчик для обговорень, які на умові премодерації може започатковувати будь-хто з користувачів сайту. Окреме відгалуження — авторський блог «Структурна онтологія пізнання з доктором Шимком» доктора психологічних наук Віталія Шимка.

Серед планів на майбутнє, зокрема, запуск програми освітніх офлайн-заходів, розробкою якої займаються одеські філософи Оксана Довгополова, Олексій та Наталія Ткаченки.

Дискусійний майданчик «Філософський форум» (Черкаси, 2013)

Проект «Філософський форум» (керівник Анжела Бойко) здобув спеціальну відзнаку за кращий філософський стартап, створений українським університетом.

Метою проекту є створення інтелектуального майданчика популяризації філософської науки, актуалізація публічного виміру філософії шляхом створення комунікативної платформи із залученням зацікавлених осіб, громадськості, засобів масової інформації тощо.

Організатором стала кафедра філософських і політичних наук Черкаського державного технологічного університету (ЧДТУ), на базі якого і відбуваються заходи. Від початку проект було спрямовано саме на університетську спільноту, втім, щороку кількість учасників відчутно збільшувалась і проект вийшов за межі університету. Активними учасниками стали громадяни, яким бракувало як знань, так і культури мислення та які шукали живильне джерело у філософії. Представники професійної філософської спільноти також долучалися до форуму як особистою участю, так і в онлайн-режимі. Обраний формат виявився настільки вдалим, а питання, що їх він порушує, такими актуальними, що Філософський форум став основою для проведення Форуму майбутнього Черкащини, а також Тижня філософії в

ЧДТУ. Чи є цей проект суто університетським? Вже ні, хоч і відбувається традиційно в університетських стінах. Філософія за умов певного обмеження в закладах вищої освіти знаходить свою аудиторію поза освітнім процесом.

Партнерами проекту загалом чи окремих заходів стають Черкаський художній музей, Черкаський Молодіжний центр, Соціологічна Асоціація України, Департамент освіти і гуманітарної політики Черкаської міської Ради, Департамент культури і зв'язків з громадськістю Черкаської обласної державної адміністрації та інші.

Наразі Форум передбачає щорічне проведення головного заходу у Всесвітній день філософії, а впродовж календарного року — низки заходів, що поєднують популяризацію філософської науки з профорієнтаційними та соціально значущими подіями. У форумі традиційно беруть участь від 30 до 50 осіб, серед яких є старожили і завжди є новачки, які «чули, а тепер хочуть пересвідчитись особисто».

Темами Форуму в різні роки ставали: «Філософія для життя» (2018), «Україна: вчора, сьогодні, завтра... Спроба прогностичного осмислення» (2017), «Філософія як суспільна потреба в реаліях сьогодення: виклики, проблеми, перспективи» (2016), «Статус філософських дисциплін в університеті» (2015), «Філософський дискурс» (2013).

Міждисциплінарна група незалежних дослідників «Спільний Проект» (Київ, 2012)

«Спільний Проект» (засновник і керівник Олександр Тертичний) здобув спеціальну відзнаку за увагу до проблеми соціальних перетворень.

Назва групи походить з відомого визначення Ортеги-і-Гасета про спільний проект майбутнього як ефективний засіб єднання сучасної нації. Історичним аргументом сценарію «Спільного Проекту», роботу над яким ведуть, став випереджальний соціальний досвід Майдану 2013–2014 років в обороні від російської військової агресії. Документ, над яким ведуть спільну роботу, містить аналіз невдалих спроб розбудови демократичної системи та пропонує форми і методи об'єднаної діяльності громадян, громадських спільнот та волонтерських структур.

Метою є спільне моделювання концепту «Позитивний сценарій», який, зокрема, пропонує громадянському суспільству історичну місію, стратегічну мету і дорожню карту. Засадовим для цієї ідеї є розуміння того, що Україна має відмовитися від політики наслідування, а отже, проект має продемонструвати можливості увіходження України до складу європейських лідерів.

Серед наявних результатів роботи — проведення популяризаторської і просвітницької роботи серед громадських активістів (дотичний показник — кількість ініціативних учасників Facebook-ресурсів проекту). За допомогою доповідей і повідомлень на наукових конференціях, круглих столах та презентаціях привернуто увагу соціологів, філософів, ІТ-фахівців та інших спе-

ціалістів. Проведено громадську експертизу Позитивного сценарію, на ґрунті якої зроблено відповідні корективи програми. Ідеї і концепти Позитивного сценарію «Спільного Проекту» подано фахівцям і громадськості.

* * *

Ще три стартапи було подано як позаконкурсні через те, що не збіг піврічний термін їхньої роботи, що було умовою Конкурсу.

Cowo.gugu: спільнота мислячих людей

Проект «Cowo.gugu» (засновники Денис Бортников та Андрій Мельник) почав своє існування як краудфандинговий проект перекладу книжок (*cowording*) з іноземних мов. Після того, як було перекладено першу книгу, стало зрозумілим, що така форма може існувати лише як соціальний проект, а не як бізнес. Відтоді організатори переорієнтувалися на більш дотичний формат, пов'язаний з реалізацією ідеї освіти суспільства.

Метою проекту є формування світогляду, розвиток мислення, об'єднання мислячих людей у спільноту для реалізації важливих проектів.

Проект поєднує п'ять напрямків роботи:

1. *Cowo.день* — щомісячна подія для розширення світогляду та спілкування, на яку запрошують експертів для висвітлення однієї теми під різними кутами зору. Станом на кінець 2018 року було проведено три Cowo.дні за темами: увага, щастя, турбота про себе.

2. *Cowo.книги* — курси з читання важливих книжок у малих групах (9 — 10 осіб). На кінець 2018 року стартували читання у трьох групах. Наразі учасники освоюють «Наодинці з собою» Марка Аврелія та «Політику» Аристотеля.

3. *Cowo.койнонія* — зустрічі на 10 — 15 осіб, що передбачають діалог навколо запропонованих тем. На кінець 2018 року було проведено одну зустріч за темою «Суспільство та спілкування. Важливість спілкування в державі, в сім'ї, в бізнесі. Чому спілкування важливе в наш час».

4. *Cowo.сніданки* — зустрічі для спільного проговорення актуальних новин з експертами з різних галузей: політики, економіки, релігії, соціології, військової справи, філософії, культури, історії тощо.

5. *Cowo.школа* — системне навчання за 9-ма напрямками для формування світогляду та розвитку мислення, а також заради об'єднання людей навколо спільних сенсів і проектів. Цей продукт перебуває на етапі тестування у двох закритих групах і поки що не є публічним.

Серед найближчих завдань проекту: запуск двох запланованих продуктів — Cowo.сніданки та Cowo.школа; вихід на чистий прибуток у 50 тисяч гривень; створення активної спільноти обсягом 500 учасників на рік та реалізація кількох спільних проектів за участі членів цієї спільноти.

Освітній проект «OTIUM Academy» (Київ, 2018)

«Отіум» (*otium*) латиною означає «дозвілля» або «вчені заняття на дозвіллі». Відповідно проект «OTIUM Academy» (засновники

Євген Голуб, Ольга Голуб, Кирило Караченцев та Катерина Макаревич) створено для розвитку спільноти людей, що готові проводити своє дозвілля гідно та змістовно. Наголос зроблено на розвитку гуманітарних навичок, що допомагають людині опанувати «повільне читання» класичних філософських і художніх творів, навчитися «розуміти» класичну музику і «читати» образотворче мистецтво — тобто, роблячи засадовими гуманітарні знання і навички, осягати спадщину європейської культури.

Заходи проекту відбуваються у різних форматах. Публічні лекції знамих філософів, культурологів, письменників і мистецтвознавців допомагають слухачам діткнутися плодів європейської цивілізації. Кожна лекція — це зустріч з великим мислителем минулого, який вплинув на розвиток інтелектуального і культурного дискурсу європейської історії. У межах цього блоку запрошені спікери «полемізують» із видатними мислителями давніших часів. На дату Конкурсу проведено 14 публічних лекцій, як-от: «Л. Керолл — О. Пустовіт: Між абсурдом та смыслом», «Данте Аліг'єрі — А. Філоненко: Антропологія бажання», «Р. Декарт — А. Ахутін: Сумнів і вірогідність», «Теофраст — Монтень — С. Пролєєв: Чесноти і вади» та інші.

На курсах «повільного читання» філософських, літературних і музичних творів слухачі мають можливість доторкнутися до глибинних смислів творинь, що увійшли до скарбниці світової культури. Станом на кінець 2018 року учасники проекту дослідили символіку «Божественної комедії» Данте (Олександр Філоненко) та філософію любові в опері Моцарта «Дон Жуан» (Олександр Пустовіт), а також долучилися до більш широких курсів, присвячених розпізнанню сенсів у філософських працях Геракліта, Платона і Канта (Сергій Пролєєв) та великих художніх творах (Володимир Рафеєнко).

Серед «репертуару» проекту є й «інтелектуальний туризм» — подорожі до європейських музеїв разом з професійним мистецтвознавцем, що допомагає особисто побачити і відчутти близькість і зв'язок з європейською культурною традицією.

Перспективи розвитку проекту організатори вбачають у створенні системної освітньої програми шляхом синтезу офлайн і онлайн технологій, освоєння якої за один — два роки дасть учасникам змогу здобути гуманітарні навички, закрити прогалини знань у царині філософії та історії, долучитися до європейської традиції, а також опанувати цінності і принципи вільної та гідної людини.

Культурно-просвітницький канал «Біла кава» (Київ, 2018)

«Біла кава» (засновник — Владислав Зінченко — Vlad Kava) — проект, створений із зернин мистецтва та філософії. Це освітнє медіа, мета якого — подавати контент на професійному рівні та стати українським аналогом порталу «Arzamas». Подібно до натхненника Прометєя,

мистецтво й живопис несуть у собі творчий вогонь великих задумів Творця, тому місія каналу — бути провідником, нести Світло знань, аби кожна людина, незалежно від соціального статусу й місця проживання, мала можливість відкривати для себе дивовижний світ людської культури, зокрема мистецтва і філософії, через лекторів, що закохані у свою справу.

Контент каналу поділено на кілька рубрик: звичайні лекції в аудиторіях, відео-лекції (зйомка з кількох ракурсів, ілюстрації та саунд-дизайн), філософські діалоги, а також короткі освітні анімації, які наразі перебувають на етапі монтажу.

Станом на дату Конкурсу на каналі доступні відеокурси таких відомих лекторів, як Андрій Баумейстер, Світлана Стоян, Олександр Пустовіт, Олександр Філоненко, Анатолій Ахутін, Антон Дробович та інших.

Подальші напрямки розвитку і цілі пов'язані насамперед із зйомкою документальних фільмів, присвячених історії філософії та мистецтва.

Резюме

Слід враховувати, що результати цьогорічного конкурсу стартапів являють собою неповний зріз ніші вітчизняної публічної філософії, адже далеко не всі організатори проектів подали заявки для участі. Проте навіть обмежений масив даних дає змогу помітити певні тенденції становлення і розвитку публічного філософування в Україні та зробити перші узагальнення.

Перше, що привертає увагу — доволі широка *географія стартапів*. На конкурсі були представлені різні регіони України, при тому київських проектів в межах конкурсної програми лише чотири, одеських — три, по два проекти репрезентують Львів та Чернівці, по одному — Миколаїв та Черкаси. Не заявили себе філософські стартапи таких великих міст, як Харків і Дніпро, інші цікаві філософські майданчики, за участі яких загальна картина виявилася б ще виразнішою й потужнішою.

Щодо хронології, тут помічаємо два типи проектів, або, радше, *дві хвилі постання публічного філософського дискурсу* в нашій країні. Першу хвилю можна датувати початком 2000-х років. За цих часів філософські ініціативи незвичних для пострадянської України форматів виникають переважно в університетському середовищі. Організаторами стають співробітники гуманітарних кафедр, і на першому етапі йдеться зазвичай про роботу зі студентами. Згодом аудиторія проектів розширюється й вони виходять за межі університетів у публічний простір. Серед яскравих прикладів: *Міський філософський клуб «Позиція»*, *філософський альманах «Метанойя»*, *Філософський форум*.

Друга хвиля становлення публічного філософського дискурсу окреслює себе у 2013–2016 роках та сягає піку у 2017 — 2018 роках. У цей період набирає обертів рух академічної філософії за межі університетів: значну частку нових проектів знову-таки започатковано представниками університетської

філософії, але ці проекти від початку орієнтовані на широку аудиторію і мають на меті подолання академічної ізольованості філософії (*Школа глядача, Магелановий човен, Філософська лабораторія, Café philosophique Lviv*). Характерною рисою таких проектів є те, що їх засновниками стають не лише досвідчені викладачі, а й наймолодша генерація вітчизняної філософії — аспіранти (*Plato's Cave*) та вчорашні випускники, що «не хочуть втрачати зв'язок з філософією» (*Лікей*).

В цей самий період спостерігаємо протилежну тенденцію: організаторами філософських стартапів стають представники геть різних спеціальностей (*Intellectuarium, Cowo.guru, OTIUM Academy, Біла кава*). Тобто відтепер рух університетської філософії назовні, до публіки, доповнюється зустрічним рухом самої публіки, яка пропонує власний філософський «продукт». Одним з найчастіше проголошуваних мотивів виявляється нестача філософських чи гуманітарних знань у самих засновників — зазвичай молодих людей, що тільки здобувають або нещодавно здобули освіту за нефілософськими спеціальностями і відчувають брак гуманітарної складової в університетських програмах.

Власне, на вадах університетської філософії наголошують засновники обох типів філософських стартапів. Конкурсанти констатують її невідповідність запитам сучасного суспільства, стверджують, що університетська філософія віддалилася від буденного життя, та проголошують майже гусерлівський заклик повернути її «назад до речей» — тобто до повсякденних питань і викликів. Для цього, на їхню думку, філософія має змінитися: стати більш відкритою і доступною, покинути академічні мури й відкрити нові світи (*Магелановий човен*), подолати університетську ізольованість та вийти до публіки (*Філософська лабораторія*), перетворитися на доступну кожному діяльність, що говорить про людину і світ, в якому вона мешкає (*Café philosophique Lviv*), довести, що її справа — не лише академічні мудрування, а й альтернативні варіанти світоглядів, якими ми послуговуємось щодня у своєму буденному житті (*Plato's Cave*), відшукувати нові, нестандартні, нетипові ролі, розширювати свій «репертуар», користуватися новими картами та якісно іншою навігацією (*Магелановий човен*).

Деякі з філософських стартапів, що виростають з університетського середовища, проводять свої заходи на базі «батьківських» установ (*Філософська лабораторія, Філософський форум, Семінар дослідників східних філософій*), утім більшість проектів не має постійної фізичної адреси, налагоджуючи партнерські стосунки з книгарнями, музеями, культурними просторами (*Café philosophique Lviv, Plato's Cave, Cowo.guru*), а влітку охоче переміщується на свіже повітря (*Лікей*).

Найчастіші партнери проектів — міські бібліотеки, які надають місце для проведення заходів (як-от *Міський філософський клуб «Позиція»*), а в окремих випадках є рівноправними співорганізаторами проектів (*Міський філософський клуб «Позиція», Філософська лабораторія, Intellectuarium*). Під-

тримку стартапів здійснюють Український філософський фонд (*Intellectuarium*) та державні установи, як-от Соціологічна Асоціація України, Департамент освіти і гуманітарної політики Черкаської міської Ради, Департамент культури і зв'язків з громадськістю Черкаської обласної державної адміністрації (*Філософський форум*).

Привертає увагу *розмаїття форматів* філософських стартапів, кожен з яких має самобутнє обличчя та опановує окрему продуктивну нішу та засоби залучення філософських ідей і сенсів до культурного, інтелектуального, соціального життя країни. На конкурсі було подано філософську кав'ярню, кілька дискусійних клубів, лекторії, системні освітні проекти, паперове та електронне періодичні видання, відеоканал, філософський форум, два міждисциплінарні проекти — дослідницький і соціальний. До репертуару цих стартапів поряд із традиційними лекціями і дискусіями увійшли новаторські та призабуті в освіті класичні стилі, як-от курси «повільного читання» філософських, літературних і музичних творів та кіноперегляди (*OTIUM Academy*, *Лікей*, *Школа глядача*), екскурсії в минуле та експерименти з мовленнєвими актами (*Філософська лабораторія*), інтелектуальний театр (*Лікей*), культурний туризм (*OTIUM Academy*), освітні анімації (*Біла кавка*).

При цьому характерною рисою переважної більшості конкурсних проектів є типові для сучасної культури *еклектизм і міждисциплінарність*. Строго кажучи, лише поодинокі проекти (як-от доволі академічні *Філософський форум*, *Семинар дослідників східних філософій*, *Філософська лабораторія*) можна з упевненістю позиціонувати як «філософські стартапи». Решта ініціатив не претендує на дисциплінарну чистоту, а їхні організатори свідомо тяжіють до зближення філософії та інших сфер культури — мистецтва, літератури, різних галузей науки тощо, переплітаючи у своїх програмах «філософію, психологію, мовознавство, музику, мистецтво» (*Plato's Cave*). Філософія «знаходить вихід на територіях живопису, фізики, біології, літератури тощо» (*Магелановий човен*), а переважна більшість керівників стартапів вважає за потрібне й далі збільшувати дисциплінарне розмаїття заходів.

Межує з цією особливістю певна *клинковість програм* конкурсних проектів — знову ж таки типова для сучасної культури. Теми заходів геть різноманітні, а їхній порядок, принаймні з точки зору стороннього спостерігача, не завжди підпорядковано єдиній внутрішній логіці. «Серед обговорюваних тем — філософія і культура Сходу, семіотика, гра, особистість, інтелект, логіка та антилогіка, мистецтво, кіно і навіть секс», — характеризують діапазон охоплених тем засновники проекту *Plato's Cave*, і цей опис вдало характеризує загальну ситуацію. Втім, можна припустити, що тематична уривчастість перших років існування стартапів з часом закономірно поступиться місцем більш виваженим і системним програмам. Короткі тематичні цикли лекцій та дискусій вже сьогодні пропонує більшість стартапів (*Café philosophique Lviv*, *OTIUM Academy*, *Intellectuarium*, *Plato's Cave* та ін.), а дехто з конкурсантів

серед стратегічних завдань відзначає саме рух у бік системних освітніх курсів. Серед таких проєктів *Intellectuarium*, засновники якого проголошують амбітну мету — створення первинної інфраструктури для неформальної гуманітарної освіти та єдиного всеукраїнського публічного гуманітарного простору з перспективою державної сертифікації; *OTIUM Academy*, керівники якого вбачають перспективи розвитку у створенні освітньої програми, що за один-два роки дасть слухачам змогу здобути необхідні гуманітарні навички, закрити прогалини знань у царині філософії та історії, долучитися до європейської традиції та опанувати цінності і принципи вільної та гідної людини; *Cowo.guru*, серед планів якого Cowo.школа — системне навчання за дев'ятьма напрямками для формування світогляду та розвитку мислення.

Хто стає суб'єктами публічного філософського дискурсу? Перша група цих суб'єктів — *авдиторія* стартапів — є вельми різномасною. Для проєктів, що виходять з університетського середовища, це насамперед викладачі, студенти і випускники вищих навчальних закладів. Також слухачами і учасниками стають відвідувачі партнерських установ: бібліотек (*Позиція, Intellectuarium*), музеїв (*Intellectuarium*) тощо. Втім, організатори підкреслюють, що з часом ця авдиторія розширюється, охоплюючи широкий загал громадян: як-от молодь (*Art of Mind*), студентів усіх спеціальностей (*Метанойя*) та навіть усіх, кому не байдужа філософія (*Лікей*).

Геть інакша ситуація зі *спікерами*. Неважко помітити обмеженість кола лекторів парою-трійкою десятків знаних представників академічної філософії, які першими вирушили у публічний дискурс та наразі фактично уособлюють публічну філософію в Україні. Втім, слід відзначити й нестандартну та більш демократичну модель, яку використовують окремі стартапи. Це можливість вибору між лекціями відомих спікерів та початківців (*Plato's Cave*), залучення на роль спікерів кожного заходу тих, хто першим висловив таке бажання на Facebook-сторінці проєкту (*Лікей*), представників фактично всіх прошарків суспільства, яким є що сказати стосовно актуальних тем сьогодення (*Позиція*) або студентів поза залежністю від спеціальності (автори альманаху «*Метанойя*»).

Серед *складнощів і викликів*, з якими доводиться стикатися організаторам філософських стартапів, головне місце посідають проблеми, що так чи так пов'язані з фінансами. Це й відсутність постійної локації, де можна було б створити атмосферу, необхідну для вдумливого дослідження (*Лікей, OTIUM Academy*), і складність залучення лекторів з інших міст України, насамперед їх трансферу та поселення (*Café philosophique Lviv*), і досить невеликий публічний розголос через відсутність комерційної реклами (*Intellectuarium*), і обмежені можливості друку паперових видань (*Метанойя*), і зайнятість організаторів в інших різновидах діяльності (*Лікей*), і відсутність досвіду в маркетингу гуманітарних проєктів та недостатньо професійне володіння інформаційними інструментами (*OTIUM Academy*), що, врешті-решт, теж упирається у можливість оплати праці відповідних фахівців.

У зв'язку з цим цікавим є досвід проектів, організатори яких відшукують шляхи монетизації своїх ініціатив. Так, гнучку систему проведення лекцій вибудували засновники проекту «Plato's Cave»: оренду приміщення, монтаж відео, гонорари спікерів, організацію безоплатних зустрічей покривають за рахунок прибутку з платних лекцій. На платних засадах проводять заходи *OTIUM Academy*, а засновники майданчика *Cowo.guru* у найближчій перспективі планують вивести проект на чистий прибуток у 50 тисяч гривень.

Інший блок проблем пов'язаний з упередженням широкої аудиторії про «елітарність» чи, навпаки, незрозумілість і суто академічний контекст філософських тем (*Intellectuarium*), а також брак активного обміну думками з іншими схожими організаціями. Можна сподіватися, що це питання часу, що буде пом'якшуватися мірою розвитку публічного філософського дискурсу — закономірно сприяючи й розв'язанню фінансових питань.

Наостанок маємо подякувати всім конкурсантам від імені фахової філософської спільноти за те, що вони наважуються ставати першопрохідцями на непростому та, безперечно, надважливому для суспільства шляху розвитку публічного філософського дискурсу. Організатори плекають надію, що цьогорічний Конкурс стане початком доброї традиції вшановування сучасних Прометеїв, які мужньо несуть світло філософії з університетських стін назовні, роблячи його доступним широкій публіці. Сподіваємося, в майбутньому коло конкурсантів розшириться за рахунок гідних уваги проектів, що з тих чи тих причин не посіли законного місця серед нинішніх номінантів. Тим часом запрошуємо засновників стартапів, які не взяли участі у цьогорічному конкурсі, надати інформацію про свої ініціативи для розміщення на сайті *Public.Philosophy.UA* (<http://public.philosophy.ua>).

Матеріал підготувала

Ілліна ЯСНА,

редактор розширеної е-версії «Філософської думки»